

F. M. Dostojevski:

"LEGENDA O VELIKEM INKVIZITORJU"

Velike umetnine človeškega duha hranijo v sebi neizčrpno vsebino in polnost življenja. V teku časa ne izgube svojega smisla in lepote. K takim biserom svetovne literature nedvomno spada ena največjih stvaritev Dostojevskega: "Legenda o Velikem inkvizitorju" v njegovem zadnjem romanu "Bratje Karamazovi".

Legenda o Velikem inkvizitorju pripoveduje *ateist* Ivan Karamazov svojemu mlajšemu *vernemu* bratu Alojši. Njena vsebina je neizčrpno globoka in neverjetno zapletena. Nič čudnega ni, da je doživela toliko in tako mnogovrstnih razlag.

Že ob koncu prejšnjega stoletja jo je ruski pisatelj Vasilij V. Rosanov tolmačil v svoji obširni knjigi "Legenda o Velikem inkvizitorju Dostojevskega" kot obrambo absolutne vrednosti človeške osebnosti. Človek nosi v sebi "Božji lik" svojega Stvarnika. Zato ne sme izginiti v politični ekonomiji.

Še pred nekaj desetletji so legendo v mnogih katoliških krogih zavračali, češ da krivično, neokusno napada katoliško Cerkev in žali resnico. Nedvomno je, da Dostojevski dela krivico katolištvu. Vendar cenimo z Romanom Guardinijem preveč visoko Dostojevskega, da bi mogli videti ves smisel legende le v starem sponu med Bizancem in Rimom. V njej Dostojevski predvsem brani Kristusa proti Njegovemu največjemu sovražniku: eklezializmu, v katerem se bistvo krščanstva, živa zveza z Bogom, zamenjuje s tehniko pokoritve človeških duš, s sistemom garancij odrešenja, formul in obredov. On se bori za resnično "čisto" krščanstvo, za preresnični duh svobode in ljubezni. Najgloblji smisel legende je treba iskati v samem bivanju Ivana Karamazova.

Ulrich Busch v svoji recenziji R. Lauta "Filozofija Dostojevskega" trdi, da je Dostojevski hotel pokazati, da razdvojen človek, ki se pokorava le svojemu evklidovskemu razumu in dopušča k besedi le svojo svojevoljo, pokriva resničnega Kristusa v nerazumljivi skrivnosti z molčanjem in ga ravno zato ne more zagrabit in uničiti. Dostojevski je hotel predvsem pokazati, da je Kristus, čeprav zatajen, vendar resnično navzoč tudi v ruskih ateistih.

Legenda o Velikem inkvizitorju danes govori vsem resnično izobraženim ljudem. Zaradi velikega trpljenja našega stoletja je človeštvo znova prislunilo preroški besedi Dostojevskega. Ob 75. obletnici njegove smrti so se celo materialisti ustavili ob njegovem razglabljanju o človeku in njegovem osebnem razvoju.

Tudi mi se ga hočemo spomniti. Za nas, kakor pravi Alojzij Dempf, že "davno ni več nobenega dvoma, da Dostojevski spada kot Homer in Platon, kot Virgil, Avguštin, Dante in Tomaž, kot Shakespeare, Cervantes in Goethe k velikim vzgojiteljem človeštva, ki niso bili le vzgojitelji svojega naroda, temveč učitelji vseh narodov in časov".

Pavel Krajnik

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA
Literarni odsek

Deseti kulturni večer

v soboto dne 21. septembra ob 19. uri zvečer
v dvorani Bullrich, Sarandí 41

DOSTOJEVSKEGA VELIKI INKVIZITOR
Predava dr. Pavle Krajnik

Posebni vabil ni

KRISTUS IN
VELIKI INKVIZITOR

Po svojem neizmernem Usmiljenju je On še enkrat prišel med ljudi in zdaj hodi med njimi vnovič v prav isti podobi, v kakršni je hodil tri leta pred petnajstim stoletji. Stopil je na "zakki trg", južnega mesta, kot nalašč v tistega, kjer je prejšnji večer gozela "veličastna zrnada", na kateri je v prisotnosti kralja, dvorjanov, plemičev, kardinalov in prestolnih dvornih dam, pri mnogostevilni udeležbi vse Sevillje, sezgal kardinal-veliki inkvizitor obenem celo stotino krivovercev v večjo čast božjo, ad majorem Dei gloriam.

Pojavil se je tiho, neopazno, toda vsi ga poznajo. Ljudstvo strmi Vanj z nepremagljivo silo, vstopa se krog Njega, zbira se v gručo ob Njem, ere za Njim... On pa molče stopa sredi njih, le s tihim nasmehom neskončnega sočutja. Sonce ljubezni gori v Njegovem srecu, luči Svetlobe, Razsvetljenja in Sile sijé iz Njegovih oči in se razliva jo čez ljudi, ki jih napolnjuje gorenost z odrovarjanjo mu ljubezno. Razširja k njim roki, blazoslavja jih, in od Njegovega dotikna, da, celo od Njegovih ha'je, izhaja ozdravljajoča moč. Cuj! Iz gručé zdačič zavpije stavec, slep že od otroških let: "Gospod, ozdravi me, da Te tudi jaz vidim!" Ta hip nade luská z njegovih oči in slepi Ga vidi. Ljudstvo joka in poljublja ta, na katerih hodi On. Otroci trosijo pred Njegove noge cvetje, pojo in kličejo: "Hosana!" "Gleite, On je! On sam," ponavljajo vsi. "To je lahko samo On, nihče drugi kot On!" Ustavi se na pragu sevillske katedrale v tem trenutku, ko v joku prinesejo v cerkev odprto otroško krsto. V njej leži sedemletna deklica, edinka uglednega meščana. Mrtvo čete leži posuto s cvetjem. "On ho vzbudil tvoje dite," kriče žalostni mame iz množice. Iz svetilnice stopi na prag stolnični duhovnik, gleda nerazumevajoče na ljudstvo in grbanči obrvi. Tedaj se začuje glas mame: umrle deklice, ki se vrže pred Njegove noge: "Če si res Ti, vzbudi moje dite!" In razprostira k Njemu svoje roke. Procesija se ustavi, krsto polože na prag pred Njegove noge. On gleda s sočutjem, in usta Njegove tiho in še enkrat ponove: "Tabita kumi! — Dekli-

(Dalje na 4. strani)

Trinajsta prireditev
Deseti kulturni večer
v soboto dne 21. sept. ob 19. uri
v dvorani Bullrich, Sarandí 41

DOSTOJEVSKEGA
VELIKI INKVIZITOR
Predava dr. Pavel Krajnik.
Večer literarnega odseka

Štirinajsta prireditev
Enajsti kulturni večer
v soboto dne 5. oktobra ob 19. uri
v dvorani Bullrich, Sarandí 41

VEČER
GLASBENEGA ODSEKA

PRED IZIDOM:
Stanko Kociper
NA BOŽJI DLANI
Roman iz vojnih časov; obsega
dobo od 6. aprila do 22. junija 1941
Nad 400 strani

(Nadaljevanje s l. strani)
 ca, vstani!" Deklica v krsti se premakne, sede in se z nasmehom in za čuda odprtimi očmi ozira okrog. V njenih rokah je šopek belih vrtnic, v katere je bila zasuta v krsti. V ljudstvu pa se dvigne šum, krik in jok. Prav ta hip pa pride po trgu mimo stolnice sam kardinal-veliki inkvizitor. Je to skoraj cevedesetleten starček, visok, raven, suh v obraz, z udrtimi očmi, iz katerih na še sije blesk kot ognjena iskrica. O, zdaj ni v svojih veličastnih kardinalskih oblačilih, ki so ga pred ljudstvom krasile včeraj, ko je sezgal sovražnike rimske Cerkve; ne, sedaj je v stari, suzovi samostanski raševini. Za njim gredo v primerni oddaljenosti njegovi mračni pomočniki in služabniki in "sveta" straža. Ustavi se pred množico in jo zdaleč opazuje. Videl je vse, videl je, kako je vstala deklica, in njegovo čelo se pomrača, grbanči svoje temne obrvi in njegov pogled se lesketa v zlovesčem ozračju. Dvigne prst in veli svoji straži, naj Ga prime. In glej, takšna je bila njegova moč in tako je bilo ljudstvo priučeno, pokorno in mu s strahom vdano, da se kar nemudoma razmakne pred njegovimi stražarji, ki sredi v trenutku nastalega molčanja polagajo roke Nanj in ga poženo prdeš. V hipu vsa množica kot en sam človek skloni v vsej pokorščini svoje glave, ke blagoslovljajoč ljudi, molče gre mimo njih. Straža prične Ujetnika v tesen in mračno obokan stolp v stari zgradbi Svetega odišča in zapre vrata za Njim. Mine dan in nastane tema, vroča, brezdušna sevilska noč. Zrak diši "po lovorju in citronah". Sredi globokega mraka se naenkrat odpro železna vrata stolpa in sam stavec, veliki inkvizitor, s svetilko v roki, stopi počasi v ječo. Popolnoma sam, in zapre vrata za seboj. Ustavi se pri vhodu, in dolgo, eno minuto ali dve, stmi v Njegov obraz. Nato tiho pristopi, postavi svetilko na tla, in začne pogovor z Njim.

Fjodor Mihajlovič Dostojevski:
 Uvod v Legendo o Velikem inkvizitorju.

kronika

— Branko Rozmar, avtor drame "Roka za steno" je prevedel iz italijanščine dramo "Inquisizione-Preiskava", delo znanega dramatika Diega Fabbrija. Gledališki odsek Slov. kult. akcije bo delo vpriporil proti koncu letošnje sezone kulturnih prireditelj SKA.

— Koncert orgelske glasbe je dne 9. junija priredil v cerkvi sv. Bazilija v Torontu g. Mirko F. Renner, organist in profesor koralnega petja v kolegiju svetega Mihaela v Torontu. Izvajal je Bachovo Fugo v G molu in Fantazije in skladbe L. Boellmanna, O. Ravanella, Andriessena in Widorja.

doma in po svetu

— V Ljubljani je bila od 18. do 15.9.1957 druga Mednarodna razstava grafike v prostorih Moderne galerije. Sodelovali su umetniki iz 21 držav in Zoran Kržišnik,

tajnik razstavnega odbora piše v svojem uvodu v katalog, da je namen prirediteljev spremeniti te vrste razstave v stalni ljubljanski Biennale mednarodne umetnosti. Od slovenskih umetnikov razstavljajo: Bernik Janez, Debenjak Riko, Jakac Božidar, Kralj Tone, Maleš Miha, Mihelič France, Mušič Zoran, Pogačnik Marijan, Spacal Lojze, Tršar Marijan, Vogelnik Marija in Zelenko Karel. V žiriji za razdelitev nagrad je od Slovencev Božidar Jakac. Zoran Mušič nastopa v skupini s Francozi (Pariška šola). Prvo nagrado (250.000 din) je prejel Francoz Adam Henri Georges, drugo nagrado (200.000) je prejel Zoran Mušič in šesto nagrado je prejel Riko Debenjak.

— Državna založba v Ljubljani je izdala Monografijo o Hinku Smrekarju in sicer v zbirki Slovenski likovni umetniki. Zbirko urejuje Zoran Kržišnik. V isti zbirki bodo izšle še monografije o Jakopiču, Groharju, Sternenu, Jami in sicer vsako leto po dve, da bi obdelali v doglednem času vse glavne slovenske umetnike.

— Na slavističnem inštitutu univerze v Gradu je predaval ljubljanski univ. prof. dr. Ivan Grafenauer. Predavanje je imelo naslov: "Slovensko ljudsko pesništvo in staroalpinska ljudska kultura." Obisk ljubljanskega univerzitetnega profesorja je bil vključen v okvir rednih mesečnih sestankov, ki jih prireja vodja inštituta univ. prof. dr. Matl v "Slavističnem delovnem krožku za spoznavanje slovanstva in vzhodne Evrope."

— Tržaški slovenski slikar Lojze Spacal je na kolektivni razstavi tržaških umetnikov v Miramaru pri Trstu prejel prvo nagrado za grafiko.

— Državna založba Slovenije je ob svoji desetletnici razpisala književni natečaj. Prišlo je osemnajst del in prvo nagrado je dobil roman "Gorniki in čas". Roman je spisala dosedaj neznana pisateljica Manica Lobnikova. Vsebina romana je življenje na vasi po drugi svetovni vojni. Delo je napisala v treh tednih. Za mariborsko založbo Obzorja je napisala roman "Rosa na pajčevini", za Državno založbo pa sedaj dokončuje roman, ki obravnava prihod Nemcev v Slovenijo v letu 1941, razpad Jugoslavije in delovanje Kulturbunda in pete kolone na Štajerskem. Pisateljica je doma iz Jarenine pri Mariboru in je ob prihodu Hitlerjevih čet obiskovala drugi razred gimnazije v Mariboru.

— Ob koncu leta 1955 je imelo 23 javnih, znanstvenih in strokovnih knjižnic v Sloveniji 3.072.256 zvezkov, periodik, rokopisov, zemljevidov in grafik. Ena najboljših študijskih knjižnic je študijska knjižnica v Mariboru, zelo pa se je dvignila Slovanska knjižnica v Ljubljani in šteje njen knjižni fond 42.264 zvezkov, na leto izposodi 36.000 zvezkov ter ima do 10.000 obiskovalcev na leto.

— Nemci so se vendarle odločili za film po Goethejevem Faustu. Marjeto bo verjetno igrala Maria Schell, Fausta pa najbrž Curd Jürgens.

— Na jezuitski univerzi Fordham v New Yorku je prejel doktorat iz filozofije bogoslovni prof. Alfonz Čuk. Naslov so mu podelili na podlagi razprave iz psihologije "Vpliv starosti in spola na dojetje časovnih intervalov." Doktorsko razpravo je sestavil na podlagi poizkusov na 200 osebah od 10. do 90. leta starosti.

KNJIŽNA ZALOŽBA SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE NOVO SLOVENSKO LITERARNO DELO:

Stanko Kociper

na božji dlani

(PRVI DEL ROMANA: IN SVET SE VRTI NAPREJ...)

"Delo je pozitivna literarna novost v naši emigracijski književnosti, takšna, ki smo jo že dolgo čakali in potrebovali. Ni naša samo snovno najobširnejša podoba medvojnih dogodkov, temveč tudi literarna umetnina, pisana s polnokrvnim pisateljskim temperamentom zrelega, sicer še impresionističnega pripovednika."

Tine Debeljak v "Glasu" IV, št. 17

SE VEDNO SE LAHKO NAROCITE NA VES LETNIK NAŠIH PUBLIKACIJ, IN SICER PO STARIH CENAH POHITITE Z NAROČNINO

„GLAS“ je štirinajstnevnik. Izdaja ga Slovenska kulturna akcija, Alvarado 350, Ramos Mejía, FCNDFS, Bs. Aires, Argentina. Ureja uredniški odbor. Tiska tiskarna „Federico Grote“ (Ladislav Lenček C.M.), Montes de Oca 320, Buenos Aires.